

moč življenja v sebi, bo v 4—5 tednih, ako je pa dobro toplo, še poprej se razpokalo in kaliti začelo. Ko so se tako peške nakalile, se varno iz žaklička v kako skledo stresejo in nekoliko s pepelom pomešajo (kar dobro kebrove črve „ogrc“ od mladih koreninic odganja), potem se v gredico, za setev pripravljeno, v jamice, po 3 do 5 centrimetrov globoke, vrstoma vsejejo.

Ta poskušnja se mi je lansko leto, ko je bilo vedno o pravem času za setev pešek premokro, in sem jih nekoliko zadnje dni aprila, a nekoliko pa še le meseca maja vsejal, prav dobro obnesla.

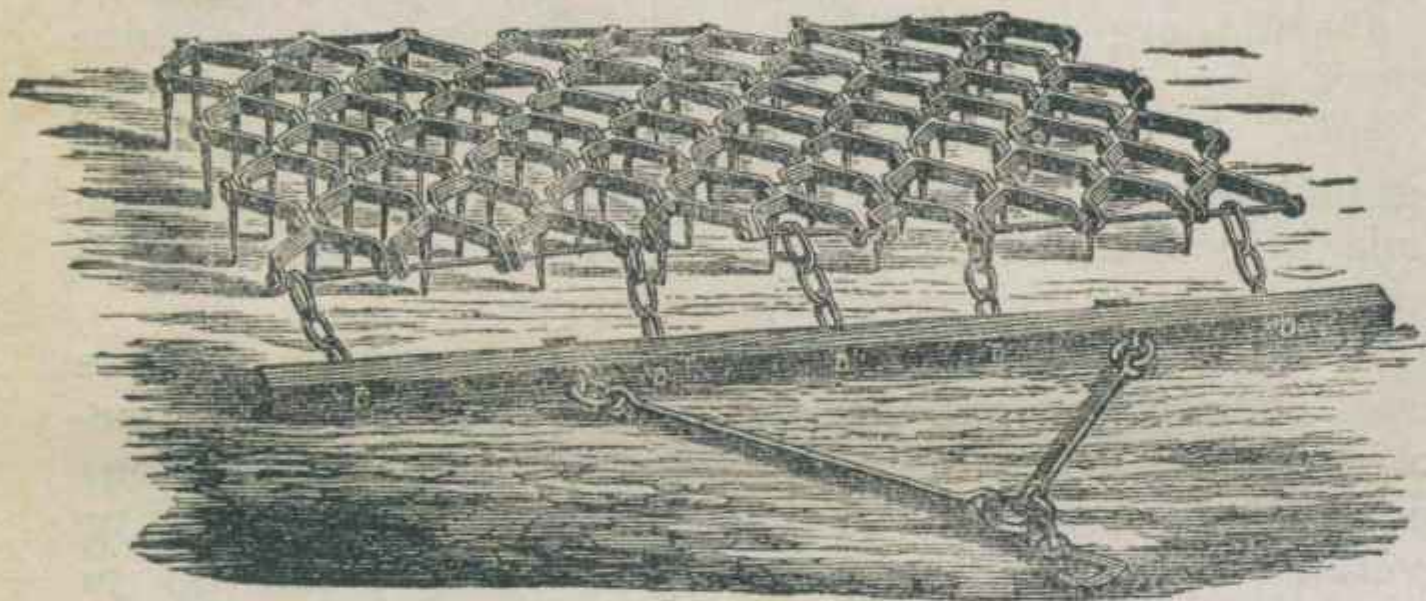
Matija Rant, národní učitelj.

Dobro orodje — velika pomoč kmetijstvu.

(Dalje in konec.)

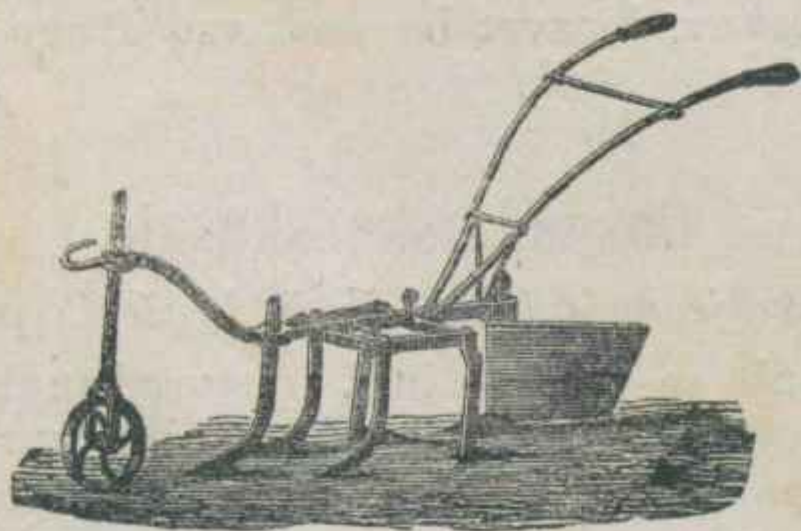
Gospod Bohrer pa izdeluje vrh tega tudi še mnogo družega orodja po pošteni ceni, na priliko, brane, okopače, osipače, sejalnice, razrušnike itd.

Naj tedaj iz Bohrerjeve fabrike našim bralcem predstavimo še dvojno orodje, oboje jako koristno. Eno je senožeška brana (Wiesen-Egge), ki jo sledeča podoba kaže in kateri je cena za enega konja 35 gld., za dva pa 40 gold.

Ta brana je za umno obdelovanje senožet ali travnikov neobhodno potrebna. Ker ima veliko število členov, se zato lepo prilaga tudi neravni zemlji travnikov in ves mah izruva iz njih, krtine poravnava, zrahljava trdo rušino in tako travnik zboljšuje prav tako, kakor gnoj.

Drugo orodje je pa stroj za okopavanje in osipovanje koruze (Türken-Cultivator).

Gospod Bohrer izdeluje to orodje, katero se ob enem rabiti more za okopovanje in pa osipovanje koruze, krompirja in repe. Cena mu je 25 gold.

Gospod prof. Povše o tem orodju piše „Novicam“ tako-le: „Osipalno oralo kaj lepo in popolno delo opravlja tako, da skoro še lepše osipa, kakor matika. Jaz nimam navade priporočati posebno malemu kmetovalcu dragocenih strojev, pa ker želim kmetu dobro, česar me ne le bukve učé, ampak lastno prepričanje, zato svetujem prav iz srca, naj bi si vsak gospodar priskrbel: dober plug, brano in okopovalni in osipalni stroj.

Mi smo letos s tem orodjem na naši šolski kmetiji krompir, sirk, zelje itd. okopavali in osipali in za to delo 3krat manj potrosili kakor pa takrat, ko smo dali

obdelavati njive z matiko. Za okopavanje enega hektara koruze je treba 28 do 36 delavcev; računajmo jih po 60 krajc., tedaj to stane 16 gold. 80 krajc. do 21 gold. 60 krajc.; z okopovalnim strojem pa se okopljeta na dan 2 hektara; en konj stane na dan 2 gold. 50 kr., 2 delavca po 60 kr. pa 1 gold. 20 kr.; za okopovanje med rastlinami še 10 delavcev po 60 kr., to je 6 gold., toraj vse skupaj 9 gold. 70 kr.; ta svota pa se mora razdeliti na 2 dela, ker s tem sta se 2 hektara obdelala, toraj za en hektar le 4 gold. 85 krajc. Kak velik razloček med 16 gold. 80 krajc. in 4 gold. 85 krajc.!

Za osipanje enega hektara je treba 25 delavcev po 60 krajc., tedaj 15 gold. Če pa osipamo z osipalnikom, pa v enem dnevu 2½ do 3 hektare osujemo z enim konjem in 2 delavcema, tu pa stane: en konj na dan 2 gold. 50 kr., 2 delavca po 60 kr., 1 gold. 20 krajc., skupaj tedaj 3 gold. 90 kr. Računajmo, da smo le 2 hektara osuli, pokaže se, da za osipanje koruze na enem hektaru ni treba več kakor 1 gold. 50 krajc. do 2 gold. Zopet kak velik dobiček, mesto 15 gold. le 2 gold.!

Ker Bohrerjevo okopovalno in osipalno oralo le malo stane, lahko si ga omislijo naši gospodarji, ter si bodo mnogo stroškov prihranili in tudi jim ne bo treba prositi delavcev za milost, da jim pridejo o pravem času okopat in osut razne setve, — povdarjam pa: o pravem času, ker na njivi, kjer prerašča plevel rastline, bo malo koruze, malo krompirja itd. Saj je resničen stari ljudski pregovor, „da se krompir pod matiko redi“ in ker smo sedaj uže za eno stoletje naprej, bomo rekli: „okopovalne rastline se debelé le z okopovalnim in osipalnim orodjem“ in jaz pa rečem še: gospodar si zamore odebeliti možnjo le, če ume pomagati si, če zna prihraniti si nepotrebnih stroškov. Saj zato nosimo prelepi naslov: „ekonom“ ali „gospodar“, toraj moramo tudi umeti povsod kaj prištediti in dandanes v teh težavnih časih, ko zdihujemo pod raznimi bremenimi, treba pač na vse paziti, da dosežemo namen, in sicer z najmanjšimi stroški.“ —

Po vse resnične besede, ki naj bi si jih naši kmetovalci globoko v srce vtisnili!

Kdor želi cenik Bohrerjevih strojev, naj se obrne do njega v Celovec pod naslovom: Thomas Bohrer, Schmiedmeister und Constructeur landwirthschaftlicher Geráthe in Klagenfurt (Heiligergeist-Platz).

Iz državnega zbora.

Govor poslanca dr. Poklukarja
o postavi zemljiškega davka
v zbornici poslancev 10. sveč. t. l.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Slavna zbornica! Od vseh strani je bilo danes enoglasno pripoznano, da je vprašanje: imajo li reklamacijske komisije sestaviti se iz samostojnih ljudi (davkoplačevalcev) ali iz c. kr. uradnikov, za nas, ki posestnike zastopamo, največe važnosti. To tudi je popolno moje prepričanje, da tisti, ki imajo to postavo izpeljati, so večje važnosti, nego marsikake druge določbe postave. Saj smo uže dostikrat skusili, da so zdaj uradniki isto postavo tako, zdaj drugače izvrševali. Škonca na pr. je z zemljiško postavo šlo prav počasi, a plače so bile obilne; sčasoma pa so začeli štediti in nazadnje so skoparili tako, da je bilo to naravnost škodljivo stvari sami.

Koliko je ležeče na osebah, ki to postavo izvršujejo, naj dokažem po zgledu neke druge postave, a to le v ta namen, da utrdim svoj izrek, da iz postave je postalo nekaj ravno nasprotnega, nego je postave namen.

Dobro znan je slavni zbornici glasoviti čl. 19. državnih osnovnih postav. Načelo temu §. je gotovo lepo. Al kako se je izvrševal ta paragraf? Sprva sploh se ni nihče brigal za-nj, pozneje pa se je izvrševal tako, da so bili Slovani ob steno pritiskani, kar je Vam, sl. gospôda, vsem znano. To se je godilo z onim lepim §. 19., ki povdarja ravnopravnost vseh Slovanov v Avstriji.

Al tega ne bom dalje izpeljeval, le omeniti hočem še, da se je takemu ravnanju s tem paragrafom v tej slavni zbornici ne davno od zeló veljavne strani stavila meja, namreč ta, da se postava ne sme dalje več tako napačno izvrševati. Do danes so sicer to še zmerom le — besede.

Ta primerljaj nam je živa priča, kako važni so pri vsaki postavi uradi, ki jo izvršujejo, in koliko ena sama roka lahko popravi ali pa pokazi na postavi, da jo zasučé na dobro ali slabo, če tudi ima prav lepe in dobre nazore v sebi.

Pri postavi, ki jo danes obravnavamo o zemljiškem davku, bom pregledal ob kratkem osobstvo, ki jo ima izvrševati in ki je za vse plačevalce zemljišnih davkov silne važnosti. Prišel bom pri okrajnih cenilnih komisijah, prestopil na komisije za pritožbe (reklamacije), potem do centralne komisije, in slednjič do vlade, ki ima izvrševanje vse postave sploh v rokah.

Okrajnih cenilnih komisij omenim le na kratko, a obžalovajje moram reči, da danes niso več take, kakor so ble do končanja vcenilnih opravil. Skoro povsod so jim vzeli in odpravili one možé, ki se navadno jedro komisij imenujejo, namreč poročevalce. Odstranjenih poročevalcev omenim pa tû le zato, ker sem slišal, da pride ta reč tukaj na vrsto, če prav bi se mi zaradi tega utegnulo očitati, da sem slab brambovec državnih novcev (fiskusa). Jaz sem sam imel vsakovrstne opravke pri uravnavanju zemljišnega davka in videl, kako hvalevredno je mnogo poročevalcev opravljalo svoj posel. Plačani so bili skonca res prav dobro, pozneje slabše in nazadnje prav slabo. Če pregledamo izdelke teh mož od meseca septembra in oktobra lanskega leta in če pomislimo, koliko so se trudili ravno lansko leto, ko se je delu mudilo in so imeli še z raznimi deputacijami opraviti, je pač očitno, da ni bilo usmiljeno, jih odpraviti ravno o začetku hude zime s tako malo odškodnino, da ob njej res ne morejo živeti, akoravno so leta in leta delali za državo. Tako ravnanje je pa škodljivo tudi za reševanje pritožeb, ker za vsa ta dela imajo okrajne vcenilne komisije podajati gradivo. Zdaj morajo pa skoro povsod delati brez teh oseb, katere, ker so bile pri vcenjevanju povsod navzoče in vse najbolje vedó, bi lahko devet desetih pritožeb kar z eno črto rešile. In prav tako bi se bilo tudi veliko stroškov prihranilo, kar je zadnji govornik na uni (levi) strani tako močno povdarjal.

Kar se tiče komisij za pritožbe, moram kar naravnost reči, da mi nimamo prav nobenega vzroka, se potezati za to, da bi na ljubo fiskusu bile sestavljene iz državnih uradnikov. Tukaj je glavna reč zaupanje, ki ga ima ljudstvo do take komisije, in tû ni vse eno, ali je komisija sestavljena iz uradnikov ali pa neodvisnih mož, ki sami davke plačujejo. Po svojih skušnjah morem reči, da so take komisije iz neodvisnih mož sestavljene, kakor so bile, vsega zaupanja vredne. Sicer pa imam še stvarne vzroke za trditev, da se takih komisij ni bati ne plačevalcem zemljišnega, pa tudi ne plačevalcem kakega družega davka.

Pač so take komisije za pritožbe drugačne zdaj, kakor bi bile, če bi mi bili sprejeli pri davkih načelo plačevanja davkov od dohodkov. Res je, da je zato stanje komisij veliko težavneje. Ne komisije za pritožbe, kakoršne bi morale biti, da so samostalne, — ne centralna komisija niso tako na svojih nogah, kakor bi bile gotovo, če bi bili mi sprejeli načelo odmerjenja davka po dohodkih. Po vsaki vslišani pritožbi so zadeti z večim davkom oni udje komisije, kateri morajo sami davek plačevati; to utegne pač dobro biti od ene strani, pa ima tudi slab nasledek, da bodo marsikateri izmed njih si to reč dobro premislili ter med 100 pritožbami odbili jih morda 20, čeravno so morda dobro podkovane, edino le zato, ker, če jih vslišijo, bi ná-nje več davka padlo. Zato ne bodo mogli popolnoma po svoji volji in svojem prepričanji ravnati, kar bi moralo v prvi vrsti dopuščeno biti komisijam za pritožbe, če hočejo biti pravične vsakemu. Se ve, da bo temu ugovor ta, kar jaz tudi pripoznam, da v nobeni deželi, v nobenem okraji se cenitev ni vršila brez napak, zato bo to po vseh deželah enako, in morda bo to edina pot, da se pravici vendar-le povsod do veljave pomaga.

(Konec prihodnjič.)

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

V Gradiški ostali smo le nekoliko minut, in parobrod odplival je zopet dalje. Zdaj je počela na parobrodu večja živahnost. V Gradiški prišlo je mnogo avstrijskih potovalcev in tudi nekoliko turčinov. Kmalu se spoznam z begom B. iz Banjeluke, ter se počnem razgovarjati o bosanskih razmerah. On mi je pripovedoval, da je bil v prognanstvu v Olomucu ter posebno hvalil, da so mu bili Avstrijanci jako gostoljubni. Tožil pa je, da je po svojem povratku v Banjoluko skoraj vse svoje mobilno premoženje zgubil in da mu ni ostalo družega kakor prazna zemlja. Imel je poprej 120 kmetov, med katere je imel razdeljene zemlje do 20.000 oralov. Nekoliko kmetov mu je poginilo v zadnjem ustanku, a nekoliko se jih ni več vrnilo k njemu, tako, da velik del njegove zemlje zdaj leži prazne in je nobeden ne obdeluje. Posebno radovedno je poprašal, ali mu bodo Avstrijanci res zemljo vzeli in jo razdelili med kmete, ter večkrat je izrekel mnenje, da mu car zemlje ne more vzeti, ki je njegova. V obče se mu je videlo na licu, da mu težek kamen leži na srcu, odkar je Avstrija zasedla Bosno, in da ni več onega zadovoljstva med Turki, kakor je bilo poprej. Tako smo se razgovarjali do Kobaše, kje nas je beg zopet zapustil ter šel na svoja posestva, katera je imel v oni okolici.

Od Gradiške do Kobaša videlo se je mnogo požganih gozdov, ki so bili ostanki zadnjega ustanka. Večkrat opazila se je tudi na obali kaka iz prota napravljena hišica, v kateri so prebivali izstradani in zapuščeni begunci. Celi čas od Gradiške do Broda nismo mogli družega opaziti na strani bosanski, kakor povsod le tužni prizor, kako je zemlja vsled ustanka osiromašila, kako žalostne so morale biti od nekda razmere pod turško vlado, in kako je narod v vsem za sto in sto let zaostal.

V Brod dospeli smo ob 7. uri zvečer.

Predno parobrod v Brodu pride na obali Save, prelazi pod novim mostom, kateri veže avstrijski Brod z bosanskim. Most, napravljen iz vlitega železa, je

uže iz zemlje pogleda, ampak koj se to prične, ko seme nabrekne, in priliva tako dolgo, dokler se zadosti ne ukorenini; potrebno je zato večkrat na dan in mnogo prilivati. Pri presajevanju je potrebno rastlinske korenine namočiti in ko je rastlina uže vsajena, ji večkrat z vodo napojiti.

Zraven starosti mora se pa tudi na letno dôbo in toploto časa paziti, kdaj se rastlinam prilivati sme. Večkrat se je uže zgodilo, da so v zgodni spomladi, ko je toplomer le malo stopinj nad ničlo stal in je slana se vsaki dan pričakovala, komaj iz zemlje izraščenim rastlinam in vsejanemu semenu uže prilivali. Res, da je seme nabreknilo in izkalilo, a tudi slana ni izostala in vse mlade rastline pomorila. Da so s prilivanjem toplejšega vremena pričakali, gotovo bi bile rastline nepotrebni smrti odšle.

Kakor čebela v mrazu medú ne potrebuje, tako je rastlina o mrzlih dôbah lahko brez vode; sama ne spamet o mrzlih dnevih rastlinam priliva.

Kolikor večja je pa zopet toplota in čem dalji so dnevi, toliko več vode rastlina potrebuje. Takrat treba ji je večkrat na dan prilivati. Misel, da se ob vročini ne sme prilivati, je zelo napačna, a to je treba, da je voda proti toploti zraka v pravem razmeru, to je: čem bolj vroč je zrak, tem toplejša mora voda biti, s katero prilivamo. (Konec prih.)

Iz državnega zbora.

Govor poslanca dr. Poklukarja

o postavi zemljiškega davka

v zbornici poslancev 10. sveč. t. l.

(Po stenografičnem zapisniku.)

(Konec.)

Če se pa jaz bojim tacih reklamacijskih komisij, v katerih bi imeli večino uradniki, vendar nočem reči, da imam kako osebno mrznjo do uradnikov, ali da bi med uradniki, če bi prišli v tako komisijo, ne bilo tudi tacih, ki bi si ne upali pravični biti tudi takrat, ko bi vlada na nje pritiskala. Je, je pravičnih takih, al uradnik sam ni prizadet pri tej reči, on se utegne udati pritisku od zgorej ter po napačnem štedilnem načelu pritožbe reševati brez potrebnega natančnega pregledovanja in pretresanja; saj to njega nič ne boli in tudi nobene odgovornosti nima. Vse drugače pa je z možem, ki je zemljiški posestnik, če je voljen v komisijo; on sam živi med onimi, o katerih pritožbah ima soditi, on ima uže moralčno dolžnost, da ni krivičen ne višim ne nižim, drugače se mu je bati zamere sosedov in hudih nasledkov take zamere. Ta edini vzrok mi je najboljši porok, da iz neodvisnih ljudi sestavljene komisije bodo pri razsojevanju pritožeb najprej pravo zadele. Dobiček bo tu za državo in tudi za davkoplačevalce ta, da bodo take komisije nadrobno preresetavale in reševale pritožbe, in tega je tem bolj želeli, ker slišimo iz nekaterih dežel opravičene pritožbe, da se pripravljala dela niso povsod zvrševala s tisto natančnostjo, kakor bi se bila imela vršiti po postavi.

Ne gledé na druge koristi, ki bi jih lahko navedel, je meni najbolj merodajno to, da za temeljito reševanje pritožeb imamo reklamacijske komisije sestavljene iz samostojnih mož.

Res je, da se mi utegne ugovarjati, da je bilo tudi zdaj kje kaj slabih deželnih komisij; tudi centralne komisije dosedanje delovanje ni bilo presilno izdatno, — to je res, al ne prezrimo, da je vlada imela vajeti v

rokah. Mogoče je tudi, da reklamacijske komisije, če bodo sestavljene iz samostojnih mož, ne bodo po vsem vstrezale našim namenom in zahtevam, al tega ne bo kriva postava, marveč le to, če se bodo izvolile slabe osebe za izvrševanje postave. Če bo tako, zadene krivda le one, ki bi za izvrševanje tako važne postave volili nesposobne možé.

O centralni komisiji mi ne bo ravno dosti govoriti. Ta komisija bo sestavljena tako, da nam je od nje pričakovati popolne nepristranosti. Če bi njeni razsodbi ne zaupali, potem pa res ne vem, kako bi mogli stvariti postavo, da bi bila pravična. Nek štajarsk poslanec je rekel, da se boji tu podkupovanja z denarjem in obljubami; jaz pa pravim, da pri centralni komisiji se kaj tacega ni bati niti le misliti na to, da bi politiški dobički se tu v poštev jemali. Kaj tacega jaz ne morem pripoznati, kajti, če bomo povsod le nasprotovali si, ne pridemo iz zmešnjav in ni nam mogoče stvariti kaj pravičnega.

Naj mi je dovoljeno še na kratko omeniti vlado, ki ima izvrševati to postavo. Kar se tiče vlado moje domovine, jej ne morem — posebno v zadnjem času, če namreč izvzamem prva dve ali tri leta — prav nič napačnega očitati, marveč moram pripoznati, da so v naših okrajnih vcenilnih komisijah in v komisiji za vredbo zemljiškega davka od vlade voljeni udje in uradniki pri pretresanju in izvrševanju del bili tako nepristranski, da so res vse pohvale vredni.

Al tista prenačnost, s katero so se lanskega leta v nekaterih deželah zaostale reči izdelale, da se je po postavi določeni obrok za polovico skrajšal, in pa še slabi vspehi tega šušmarjenja posebno v Galiciji, Dalmaciji in na Tirolskem — vse to, pravim, mi je vzelo zaupanje do sedanje vlade, tako, da ne bi mogel odstopiti od načela: naj so reklamacijske komisije samostojne.

H koncu imam le še k govorom v generalni debati, v kateri nisem prišel do besede, in o specijalni debati zadnje in pa današnje seje, nekaj malega omeniti.

Svoje mnenje o tej zadevi sem v odseku večkrat objavil brez vsega pridržka, namreč da meni tu ne gré za nobeno strančarsko svojeglavnost, ampak edino le zavažno stvar samo. To sem tudi pokazal pri glasovanju o prvih dveh členih, vendar moram reči, da s tega ne sledi še, da se skladam z razlogi leve stranke, katerim je pristopil žalibog tudi eden od naše (desne) strani. Meni je bilo pri onem glasovanju le za to mar, da se vendar enkrat vstvari ta postava.

Omeniti pa moram vendar še posebej, da razlogom poslanca koroških vélikih posestnikov nikakor ne morem pritrditi. On je nekako primerjal postavo o zemljiškem davku z vojaško postavo. Meni se pa zdi, da se korist države brani tudi s tem, da se zemljiški davek natančno uravná in da ne bo pretežak, kajti to se tudi države prav zelo dotika. Vendar meni davkar in država ni vse eno. O vojni postavi sem bil jaz brž pripravljen, državi dati, kar državi gre, kar mora imeti, da obstoji. Če pa gre za davek, ga pač tudi plačam, pa ne tako rad, ampak le premagam se, bi rekel, kedar ga plačam, patrijotizma pa v plačevanje davka le toliko stavim, da se državi mora dati to, česar za svoj obstanek potrebuje. Na ta razloček med vojno in zemljišno davkovsko postavo sem hotel sl. zbornico le opozoriti, nikakor pak se s poslancem koroškega vélikega posestva zavoljo njegovega poguma pri glasovanju za vojno postavo spreti, ker to bi nas spravilo do takih debat, kakoršno je pričel poslanec z Jägerndorfa; v tolažbo mi je le to, da kaj tacega niso govorili poslanci naše (desne) stranke.

Govorniki današnjega dne niso dali veliko gradiva za zavračanje. Prvega sem uže zavrnil in dokazal, da

je po vseh posledkih moja bolj prava od njegove. Drugi govornik je bil jasnejši; kar naravnost je povedal, da gre tu za čas, da gre za denar. To se meni ne zdi pravo, jaz mislim, da gre še za tretje. Res gre za denar, kar bi ga stale reklamacijske komisije, toda jaz mislim, da stroški za samostojne (avtonomne) komisije ne bodo večji od onih za uradne (fiskalične). Pa tudi čas se ne bo trafil, to je zagotovljeno uže po predlogu večine, ki povdarja, da se ne sme nič zavlačati. Če so pa gospodje govorniki spodtikali se le zaradi časa in stroškov, potem, mislim, gre le za varčnost (šparanje), kar se je prej navedlo kot edin zagovor vladne predloge. To je pač goli davkarizem, ki se prav nič ne ozira na to, ali se davek pravično razmeri, ali se pritožbe dobro ali slabo rešijo; reklo se je le: „rešite vprašanje, da bo le rešeno!“

Taki pa moji nazori niso, zato priporočam brez vsakih strankarskih načel, naj bi se predlog večine sprejel cel, kakor je, brez premembe. (Dobro! — na desni.)

Ozir po svetu.

O ruskih ženskih gimnazijah.

Iz Rusije. — η.

(Dalje in konec.)

V novemberski knjigi „žurnala ministertva narodnega prosvetljenja“ sem čital sledečo statistiko o ženskih gimnazijah: „V učbenem letu 1878/9 je bilo ženskih gimnazij 75 (po 7 klassov) in 157 progimnazij (po 4 klasse). Vseh učenic je bilo 37.972. Dohodkov na ženskih gimnazijah je bilo: 1 milijon in 951.440 rublj., in sicer iz državne kase 455.393, od mest 366.720, od zemstev 300.294, od ustanov 363.342, in od plačil za učenje 465.678 rubljev.“

Razen imenovanih ženskih gimnazij so še dvojne druge srednje ženske šole (v katerih se zdaj uže uči vse tisto, kar v ženskih gimnazijah razen latinskega jezika), namreč: 35 „ženskih učilišč“ cesarice Marije, v katerih je bilo 7245 učenic.

Tedaj vseh srednjih ženskih šol je bilo v preteklem letu 352, in v njih 60.517 učenic. Ta statistika se nanaša samo na evropsko Rusijo, to je, brez Poljske, Finlandije, Kavkaza, Turkestana in Sibirije; tedaj na 68 milijonov prebivalcev (Veliko-, Malo- in Belo-Rusov) je 352 srednjih ženskih šol, ali na 193.181 prebivalcev po 1 srednja ženska šola, to je, gimnazija ali pa progimnazija.

Iz tega je vidno, da v Rusiji za žensko odgojo bolj skrbé, kakor v Avstriji, zakaj v Avstriji so srednje ženske šole (to je, kar je kaj več, kakor štirirazredne normalke) redke, a viših ženskih šol ni nikakoršnih. Vrh tega moram opomniti, da imenovanih 75 gimnazij in 157 progimnazij so osnovali v poslednjem desetletji; do leta 1870. leta so bila samo „učilišča“ cesarice Marije in pa „duhovnija učilišča“. *) Rusija gre tedaj z orjaškimi koraki naprej po poti omike. Evropejci z „visoka“ gledajo na „divjo“ Rusijo; naj gledajo, da čez kakih 20 let ne bo narobe!

Vendar ruski humanisti s tem napredkom v ženski omiki še niso zadovoljni, oni želé, da bi se v ženskih gimnazijah učil grški in latinski jezik, kot obligatni

*) „Ženskija učilišča“ cesarice Marije se vzdržujejo na dohodke od carskih ustanov, „duhovnija ženskija učilišča“ pa na dohodke od duhovnih ustanov. Do 1870. leta so imela vsa ta učilišča samo po 5 in nekatera po 6 „klassov“; sedanje ministertvo pa jih je predelalo po programu „ženskih gimnazij“ brez latinskega jezika, tako da imajo zdaj po 7 „klassov“.

predmet. A ta želja se jim bo težko kedaj izpolnila, vsaj meni se ona zdi nepraktična. To pa se bo morda kmalu zgodilo, da bodo, pustivši sedanje ženske gimnazije, kakoršne so, osnovali v večih mestih po eno, v Moskvi in v Petrogradu morda tudi več kot po eno „klasično žensko gimnazijo“, v katerih se bodo odgojale hčerke klasičnih humanistov. Vsaj na to kaže usrdje „Moskovskih Vedomosti“. One pišejo o pravi ženski „klasični gimnaziji“ tako: „1. septembra je praznovala ženska klasična gimnazija gospé Fišer *) svoj prvi praznik o slučaju izpitanja zrelosti učenic gimnazije. Praznik je bil skromen, domašen, vendar znamenateln. Ravno 7 let je preteklo, ko se je odprlo le to dozdej neslišano učebno zavedenje. Predprijetje gospé Fišerjeve se je takrat zdelo ekscentrično, neizpolnjivo. Zanimivo je, da z neušečnostjo in zopernostjo so to novorojeno gimnazijo srečali ravno tisti, ki bi jo bili morali z radostjo pozdraviti in želeli jej vspeha. Pri nas je jako moderno vprašanje o viši omiki ženskega spôla, o viših ženskih šolah po vseh specijalnostih in po vseh sferah javne delavnosti ravnopravno z moškim spolom. (Tak ženski naprednjak je posebno spet — „Golos“). Ljudje, ki jih vnema tako vprašanje, bi se bili morali radovati, da je kdo poskusil postaviti žensko odgojo v enaka uslovija z moško odgojo. Ali mesto radovati se, so se oni le togotili pod ličino smeha, kar ni sicer prav nič lepše kot prosto togotiti se. Ni li tako početje javni dokaz skrajne lažnjivosti tistih krikunskih terjatev, katere se pri nas tako pogostoma zajavljujejo pod imenom liberalizma in napredka? Gospá Fišer se je lotila klasične odgoje naše ženske mladine ne ukvarjajoča se z vprašanjem o ženskih pravicah. Njo je zanimalo vprašanje o odgoji v občem in obširnem smislu. Ona je vprašala sama sebe: če se ima deklica učiti z otročjih do zrelih let, če so ženske gimnazije, v katerih se deklice učé skoraj tako dolgo, kakor mladenči v moških, zakaj bi se tedaj ne primenila k ženski odgoji tista učbena sistema, katera je povsod priznana za najboljšo in je povsod osnova višje moške omike? Čemu je treba tiste deklice, ki se želé učiti, voditi k občji omiki po slabši poti mesto po preskušeni boljši poti; čemu davati deklicam površno, lažnjivo omiko mesto boljše, temeljite in resne, ki vnotranjo razvija duševne sposobnosti v harmoničnem sootvestviji? Vsake baže poprišča javne delavnosti, na katera zapeljujejo ženske, so zeló dvomljivo blago. Ženski, ki se ne sili v tuje delo, je vendar ne le koristna, ampak tudi potrebna viša, resna omika, če hoče plodotvorno vlijati v svoji, resnično lastni, sferi. V občestvenem življenji se najlože, najhitreje in najbolj ukorenini tisto, kar spada v sfero ženskega vpliva. Klasična sistema moške odgoje se je pri nas še le pred nekaj leti vpeljala, ona se bo tem bolj vkoreninila in bo tem plodotvorneja, čem bolj bo zanimala žensko, to je, mater in odgojiteljico bodočih pokolenjij.“

Potem razlagajo „Mosk. Ved.“ sedemletno zgodovino gimnazije gospé Fišer. 8letni program klasične gimnazije so prve učenice izpolnile v 7 letih. Izpitanje zrelosti so izpolnile 4 maturantke, dve z odliko; letos jih je v 8. „klassu“ 12, v drugih sedem klassih od 14 do 25 v vsacem; v celi gimnaziji jih je 131. Potem sklepajo „Mosk. Vedom.“ tako-le: „Zadača je tedaj izpolnena, delo opravičeno, vspeh je večji, kakor bi bil mogel najpredrznější dobrotnik želeli. Vsled takih blišočih rezultatov je sovet Moskovskega vseučilišča sklenil

*) Gospá Fišer rojena Katkova, ruska; njen soprug g. Fišer je učitelj matematike v 5. moskovski moški gimnaziji še iz tistih starih časov, ko matematikom v gimnaziji ni bilo treba znati latinskega in grškega jezika.